

Голас Радзімы

№ 45 (1358) ЛІСТАПАД 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Народны паэт Беларусі Максім ТАНК на свяце паэзіі ў Мікалаеўшчыне, на радзіме Якуба Коласа.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

ДА ЧАЛАВЕЧАГА

СЭРЦА

Групе пісьменнікаў, прадстаўнікоў шматнацыянальнай савецкай літаратуры, прысвоена ганаровае званне Героя Сацыялістычнай Працы. Сярод тых, чья дзейнасць атрымала высокае прызнанне, імёны рускага Канстанціна Сіманова і украінца Міколы Бажана, дагестанца Расула Гамзатава і грузіна Грыгола Абашыдзе, літоўца Эдуардаса Межэлайціса і беларуса Максіма Танка.

«За вялікія заслугі ў развіцці савецкай літаратуры, актыўную грамадскую дзейнасць і ў сувязі з 40-годдзем заснавання Саюза пісьменнікаў СССР...» Так сказана ва Указе Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР. Гэтыя тры афіцыйныя спасылкі Указа, за якімі — яркі талент, памножаны на велізарную працу, вернасць ідэяна-эстэтычным прынцыпам савецкай літаратуры, нястомная дзяржаўная і грамадская дзейнасць, жыццё, прысвечанае барацьбе за камуністычныя ідэалы, сталі тэмай гутаркі карэспандэнта газеты «Голас Радзімы» Тамары РЭУТОВІЧ з народным пісьменнікам Беларусі, акадэмікам АН БССР, старшынёй праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР, Героем Сацыялістычнай Працы Максімам ТАНКАМ.

Зразумела, гэта выпадковае календарнае супадзенне, што сялянскі хлопчык, які нарадзіўся ў 1912 годзе, у глухой вёсцы Пількаўшчына на Мядзельшчыне, падаў свой голас менавіта 17 верасня. Але гэтую лічбу заўсёды хочацца паставіць побач з другой — 17 верасня 1939 года, днём, які прынёс свабоду былой Заходняй Беларусі і дзеля набліжэння якога загучаў голас паэта Максіма Танка. З 16 год камсамолеца, у 24-ы — член КПЗБ, ён стаў пэтам-змагаром. Як гэта адбылося?

— Першыя вершаваныя радкі, здаецца, напісаў у 15 год, але нікому іх не паказваў. Паэзія, калі ануоўся ў рэвалюцыйную работу, калі зразумеў, што паэтычнае слова можа таксама быць зброяй, пачаў пісаць па-сапраўднаму. Тэма ў той час была акрэслена гранічна — барацьба. Я ведаў і беларускую, і рускую, і польскую мовы. Спрабаваў пісаць на ўсіх трох. Абстаноўка дапамагла зрабіць выбар. І былі яшчэ Купала, Колас, якіх лічыў і лічу настаўнікамі.

Сваю першую кніжку, якая была надрукавана ў 1936 годзе, паэт-падпольчык назваў «На атапах». Да выдання яе меў неспрадэнае дачыненне Рыгор Шырма. Вось як ён апісвае першую сустрэчу з юным паэтам: «Аднойчы прыйшоў да мяне малады хлапец — высокі,

бялявы, сур'ёзны — з просьбаю, каб я праслухаў яго вершы. Першы верш, прачытаны тады, быў вельмі блізкі па сваім настрою ўсім тым, хто быў знаёмы з Лукішкамі... Праслухаўшы вершы, я з поўным перакананнем, ад сэрца сказаў свайму юнаму гасцю: «Магу толькі паўтарыць вам словы Бялінскага, сказаныя маладому Някрасаву: «Вы паэт і паэт істэтычны!»

Рыгор Раманавіч перадаў 700 злотых, ахвяраваных настаўнікам В. Труцько на выданне сабраных ім песень, каб выдаць паэтычны зборнік, аўтар якога Яўген Скурко з прычын канспірацыі скрываўся пад псеўданімам Максім Танк. Пад гэтым імем выйшлі і наступныя кнігі «Журавінавы цвет» і «Пад мачтай», шырока вядомыя заходнебеларускаму чытачу. Гэтае імя стаіць на вокладках шматлікіх зборнікаў, якія прынеслі сусветнае прызнанне беларускаму паэту. І ўсё ж чаму Максім Танк? На пытанне Яўген Іванавіч адказвае жартаўліва:

— Расліны свет увесь разабралі: Колас, Васілёк, Чарот. Мне ж давялося выбіраць з рэчаў менш пшчотных. А Максім — ад Горкага, ім тады захапляліся ўсе заходнебеларускія паэты.

[Заканчэнне на 6—7-й стар.]

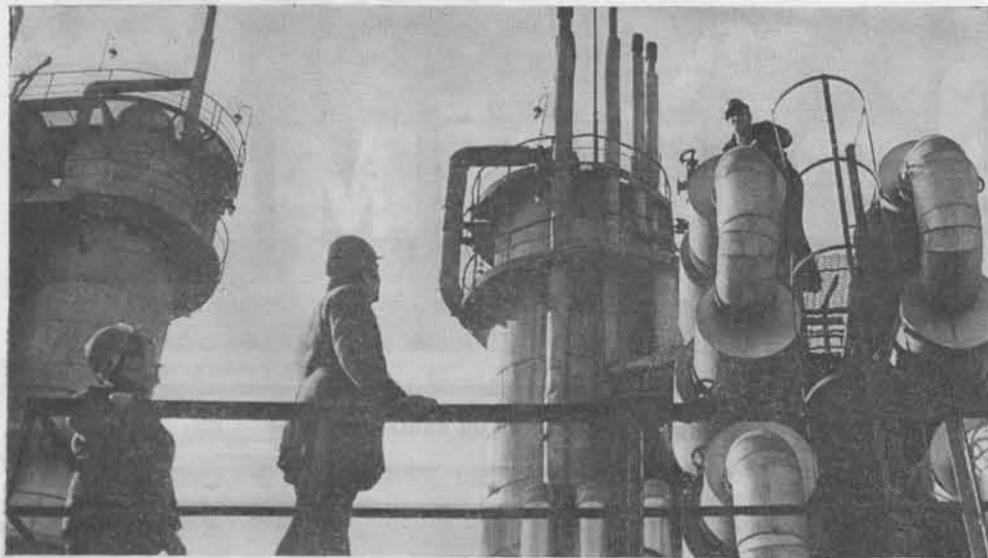
Максім ТАНК

Мы многа гаворым і нудна
Аб рэчы такой, як паэзія,—
Ці быць ёй святочнай
ці буднай,
Ідыліяй ці марсельезаю!

Усё ад абставін залежыць,
Гісторыі кроку спрадвечнага,
Ад нашых імкненняў
бязмежных,
Ад сэрца ў грудзях —
чалавечага.

Ёй нельга глухой быць
і марнай
І супраць зла
не пратэстуючай.
Ёй трэба быць сілай ударнай
Партыйнай, заўжды атакуючай.

Паэзія — ў бітве адвага,
Не снобаў тупых рэзальцыя,
Не ведае белага флага
У каханні,
жыцці,
рэвалюцыі!

Тысячи тон мінеральных угнаенняў адпраўляе штогод Гродзенскі хімкабінат імя С. Прытыцкага на палі калгасаў і саўгасаў. **НА ЗДЫМКАХ:** новыя ўстаноўкі камбіната; апаратчык І. МІХАЙЛАУ і слесар М. КУЗЬМІЦКІ значна апераджаюць свае вытворчыя планы. **ФОТА К. ЯКУБОВІЧА.**

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

І 778 ВІТКОЎ ВАКОЛ МЕСЯЦА

Працягваецца палёт аўтаматычнай станцыі «Месяц-22», выведзенай на селенацэнтрычную арбіту 2 чэрвеня 1974 года. К 18 гадзінам маскоўскага часу 11 лістапада станцыя зрабіла І 778 абаротаў вакол Месяца.

У адпаведнасці з патрабаваннямі навуковай праграмы палёту 11 лістапада была праведзена карэкцыя траекторыі станцыі.

Бартавыя сістэмы і навуковыя прыборы станцыі функцыяніруюць нармальна. Вынікі праводзімых даследаванняў Месяца і калямесяцавай прасторы апрацоўваюцца.

НОВЫ МАЛОЧНЫ ЗАВОД

На паўднёвай ускраіне Магілёва пачалося будаўніцтва буйнога малочнага завода. Ён разлічан на перапрацоўку 360 тон малака ў змену. Тут будзе выпускацца ў дзень 150 тон розных відаў цэльнамалочнай прадукцыі, дзесяць тон дзіцячага харчавання і некалькі тон масла. Арганізуецца вытворчасць заменніка цэльнага малака для адкорму цялят у калгасах і саўгасах.

Новае прадпрыемства аснасціцца высокапрадукцыйным абсталяваннем, усе вытворчыя працэсы поўнасцю механізуюцца і аўтаматызуюцца.

СЕРВІС У ВЕСЦЫ

Нядаўна пачаў працаваць дом быту ў вёсцы Лабковічы — цэнтры калгаса імя Карла Маркса Крычаўскага раёна. У ім размясціліся рамонтныя майстэрні, цэх пашыву адзення, цырульня.

Гэта другі дом быту ў раёне. Першы адкрыт на цэнтральнай сядзібе саўгаса

Мазырскі завод меліярацыйных машын. На пагрузачнай пляцоўцы. **ФОТА К. ЯКУБОВІЧА.**

«Крычаўскі». Добрыя майстэрні бытавых паслуг ёсць таксама ў вёсцы Касцюшкавічы.

ДЛЯ ДЗЯЦЕІ ХЛЕБАРОВАЎ

Дзіцячы сад-яслі пабудаваны ў калгасе «Балышавік» Лёзненскага раёна. Гэта прасторны будынак з усімі зручнасцямі. Калгас паклапаціўся, каб у дзіцей было шмат цацак. Загадвае дзіцячым садак кваліфікаваны педагог.

У СЕТКАХ — «ЖЫВОЕ СЕРАБРО»

Ёсць у Вілейскім рыбгасе аддзяленне «Соль». Тут сажалкі займаюць больш як 150 гектараў. У гэтых вадаёмах разводзяць карпа, серабрыстага карася, белага амура.

Цяпер рыбакі заканчваюць пудіну. Блакітная ніва ўраджайная. Як падлічылі спецыялісты, гадавое заданне будзе пераўвядзена на дзесяць тысяч тон.

ПАЛАЦ У КАЛГАСЕ

У цэнтры калгаса «Рассвет» імя Арлоўскага — вёсцы Мышкавічы Кіраўскага раёна — побач са штучным возерам вырас шматпавярховы белакаменны будынак. Гэта новы калгасны палац культуры. У ім глядзельная зала амаль на тысячу месц, залы для мастацкай самадзейнасці і заняткаў спортам.

У палацы размесціцца бібліятэка, музычная школа. Вялікая круглая механізаваная сцена, аркестравая яма для сімфанічнага калектыву, навішная акустычная тэхніка — усё гэта дасць магчымасць прымаць на калгаснай сцэне буйнейшыя мастацкія калектывы. Вестыбулі і фая палаца ўпрыгожыць зімні сад.

САМАЯ ПАПУЛЯРНАЯ МАРКА

Плошча Дружбы народаў на ВДНГ СССР падобна ў гэтыя дні на гіганцкі заводскі двор. Тут разгорнута выстаўка, прысвечаная 50-годдзю савецкага аўтамабілебудавання. На ёй прадстаўлена больш ста аўтамабіляў розных марак.

Дэманструюць сваю прадукцыю і беларускія аўтамабілебудавальнікі. Яны паказваюць у Маскве БелАЗы грузавыя машыны 30, 40 і 75 тон, а таксама 12 мадыфікацый МАЗаў. Пяць з іх адзначаны дзяржаўным Знакам якасці. Як наведвамі старшыня аргкамітэта выстаўкі «Савецкаму аўтамабілебудаванню — 50 год» Я. Далманаў, 75-тонны БелАЗ-549А — самы папулярны экспанат.

ТАКІМІ БУДУЦЬ ТАРГУНЫ

Распрацаван генеральны план забудовы пасёлка Таргуны Докшыцкага раёна. На цэнтральнай сядзібе калгаса «Зара камунізму» ўжо ўзвышаюцца двухпавярховыя белакаменныя дамы. У кожным — чатыры трохпакаёвыя кватэры з усімі зручнасцямі. У пасёлку плануецца ўзвядзенне новай дзесяцігадовай школы, кафэ, дома быту, дзіцячага сада, магазіна. Непадальку ад Таргуноў будзе выкапана штучнае возера на 60 гектараў. На беразе яго будуць створаны пляжы, разбіты скверы для адпачынку.

ДОМ СЯМЕЙНЫХ УРАЧЫСТАСЦЕІ

У адным з самых маладых мікрараёнаў Мінска — Чыжоўцы адкрыўся дом сямейных урачыстасцей. У трох прасторных залах могуць адначасова размясціцца каля трохсот чалавек. Тут будуць святкавацца юбілеі, вяселі, провады ў Савецкую Армію. Усё абслугоўванне сямейных урачыстасцей бярэ на сябе адміністрацыя. Маладых тут чакае прыемны сюрпрыз: іх будуць сустракаць па звычаях беларускага народнага вясельнага абраду.

ПРАБЛЕМЫ ВЫБАРУ НЯМА

«Як вы праводзіце свой адпачынак?» — з такім пытаннем наш карэспандэнт звярнуўся да некалькіх работнікаў Мінскага вытворча-тэхнічнага аб'яднання «Інтэграл».

Адказы былі самыя розныя і ў той жа час крыху падобныя. Агульнасць іх у тым, што размова абавязкова заходзіла пра паездкі, а вось геаграфія гэтых падарожжаў самая разнастайная. Рабочых і служачых «Інтэграла» летам можна сустрэць на ўзбярэжжы Чорнага мора і ля возера Байкал, на Кольскім паўвостраве і ў гарах Цянь-Шаня. Не гаворачы пра Беларусь, якую яны прайшлі, як кажуць, удоўж і ўпоперак. Сярод такіх заўятых вандроўнікаў — майстар аднаго з цэхаў Васіль Еўсевіч.

— Мне ніколі не даводзіцца вырашаць праблему, як праводзіць свой адпачынак, — сказаў Васіль Еўсевіч. — Ужо некалькі год запар збіраецца група рабочых нашага завода з сем'ямі, і мы падарожнічаем па Беларусі. У заводскім камітэце прафсаюза атрымліваем байдаркі, гумавыя лодкі, іншыя неабходныя прылады. Плывём па Дняпру, Дзвіне, Нёману, Сожы ці падарожнічаем па Браслаўскіх азёрах, Нарачы. Захапляемся навакольнай прыродай, знаёмімся з сельскімі жыхарамі. Пасля такіх падарожжаў Беларусь становіцца яшчэ больш блізкай і роднай.

26-гадовая работніца Ніна Расолька толькі што вярнулася з адпачынку. Яна правяла яго на турысцкай базе ў Кабардзіна-Балкарскай АССР. Кошт пудзёкі поўнасцю аплаціў прафсаюзны камітэт. Больш таго, выдзелілі грошы для аплаты праезду.

— Я ўпершыню ўбачыла Прыэльбрусе, — расказвала мне Ніна, — сустрэла прыроду, зусім не падобную на нашу, набыла новых сяброў. Дагэтуль я праводзіла ў асноўным відпускі ў бацькоў на вёсцы, а цяпер палюбіла падарожжы.

Турысцкая біяграфія Ніны толькі пачалася. А вось у Георгія Шышко яна ўжо налічвае 20 гадоў. Яго, альпініста, вабяць горы. Георгій пабываў на Каўказе, у Крым, на Цянь-Шані, узнімаўся на славу вяршыню — пік Леніна. Бываў на Поўначы. Добра ведае Кольскі паўвостраў (там, між іншым, зараз таксама адпачывае група рабочых аб'яднання).

Самы масавы від адпачынку — турыстычныя паездкі ў выхадныя дні. Аб гэтым расказала намеснік старшыні заводскага камітэта прафсаюза Галіна Губар:

— У нас працуюць клубы «Турыст» і «Клуб выхаднога дня», якія аб'ядноўваюць

практычна ўсіх работнікаў. У выхадныя дні ў трох маладзёжных інтэрнатах аб'яднаня звычайна не застаецца палавіны жыхароў. Яны ідуць у турыстычныя паходы, едуць на экскурсіі ў іншыя гарады. Толькі за мінулыя паўгода члены турыстычных клубаў наведалі Кіеў, Адэсу, Валгаград, Рыгу, Талін, Вільнюс. Паездкі туды рабіліся на аўтобусах, паяздах, самалётах. А маршруты пешых падарожжаў пралягаюць у асноўным па Беларусі. Нашы турысты пабывалі на месцах баёў і партызанскіх стаянак у гады Вялікай Айчыннай вайны на Міншчыне, Віцебшчыне, Гомельшчыне.

Многія рабочыя і служачыя праводзяць відпускі па бясплатных і льготных пудзёках прафсаюза ў дамах адпачынку, здраўніцах, на турысцкіх базах. Па такіх пудзёках штогод адпачывае кожны пяты член калектыву. Акрамя таго, у лясным масіве Астрашыцкага гарадка, што непадалёку ад Мінска, пабудавалі заводскі прафілакторый. Тут можна не толькі добра адпачыць, а і атрымаць неабходнае лячэнне. У прафілакторый вельмі ўтульна. Вопытныя павары гатуюць смачныя і разнастайныя стравы. І таму штогод тут умацоўваюць сваё здароўе і 300 чалавек.

Паколькі аб'яднанне прымала ўдзел у будаўніцтве здраўніц на каўказскім і крымскім узбярэжжах Чорнага мора, то прафсаюз штогод накіроўвае на гэтыя лепшыя курорты краіны каля пяцісот чалавек. Зараз у Сочы вядзецца будаўніцтва пансіяната «Электрон», саўладальнікам якога таксама з'яўляецца «Інтэграл». У наступным годзе туды на адпачынак паедуць 300 работнікаў.

На заводскім стадыёне «Арбіта» ў выхадныя дні збіраюцца аматары спорту. Часта праводзяцца спартоўныя па лёгкай атлетыцы, настольнаму тэнісу, шашках. Тыя, хто аддае перавагу мастацкай творчасці, праводзяць вольны час у доме культуры аб'яднання. У акадэмічным і народным хорах, танцавальным ансамблях, драматычным калектыве, эстрадным аркестры займаюцца 600 чалавек.

На арганізацыю адпачынку сваіх работнікаў аб'яднанне штогод выдаткоўвае каля мільёна рублёў. Гэтыя сродкі складаюцца з прафсаюзных грошай і з адлічэнняў з фонду прадпрыемства на сацыяльна-культурныя мерапрыемствы. А паколькі прыбыткі аб'яднання, якое выпускае прадукцыю для электроннай прамысловасці, растуць, з кожным годам павялічваюцца і сродкі, што выдзяляюцца на адпачынак рабочых і служачых.

Вялянціна НЯЎЗОРАВА.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ

ЗАВТРАШНИЙ ДЕНЬ МЕДИЦИНСКОЙ ТЕХНИКИ

Одной из областей научно-технического сотрудничества стран-членов СЭВ является медицинская техника. Корреспондент АПН встретился с Р. УТЯМИШЕВЫМ, директором Всесоюзного научно-исследовательского и испытательного института медицинской техники Министерства здравоохранения СССР, руководителем Координационного центра по развитию медицинской техники стран-членов СЭВ и представителем нашей страны в Совете уполномоченных этого центра, и взял у него интервью.

— Рустам Исмаилович, расскажите о сотрудничестве специалистов социалистических стран в области медицинской техники.

— К созданию новой медицинской аппаратуры привлечены сейчас передовые научно-исследовательские и конструкторские коллективы. В этой масштабной работе участвуют академики медицинских наук, министерства здравоохранения социалистических стран, многие десятки промышленных министерств и ведомств, несколько сот научных и производственных организаций.

Сотрудничество между нашими странами в области медицинской техники осуществляется в рамках проблемы «Создание биомедицинских приборов и аппаратуры для научных исследований и клинической медицины». Эта проблема охватывает более 50 крупных направлений, практически по всем основным разделам медицинской техники. Разрабатываются научно обоснован-

ные прогнозы и планы комплексного развития, планируются совместные исследования в области метрологии, создания медицинских вычислительных машин, испытаний приборов и аппаратов, применения в медицине полимеров и т. д.

— Как руководит Координационный центр этой работой?

— Каждая из стран-участниц — Болгария, Венгрия, ГДР, Польша, Румыния, СССР и Чехословакия — имеет своего полномочного представителя. Они объединяются в Совет уполномоченных — высший руководящий орган нашего центра. Имеется у нас и совещательный орган — Научно-технический совет. Выполнение всех рабочих функций возложено на Всесоюзный научно-исследовательский и испытательный институт медицинской техники (ВНИИИМТ).

Проведение единой научно-технической политики позволяет нам подняться на новый уровень производства медицинской техники. Вот лишь один при-

мер. Раньше рентгенодиагностическую аппаратуру производили заводы шести стран. На последнем заседании Совета уполномоченных в Лейпциге в декабре прошлого года мы приняли решение о создании унифицированного комплекса рентгенодиагностической аппаратуры, который будет выпускаться странами-членами СЭВ. Это позволит значительно удешевить производство аппаратуры, повысить ее конкурентоспособность на мировом рынке.

Наиболее сложные комплексы разрабатываем совместно. Так, в создании электронного комплекса «РФТ-БИОМОНИТОР» принимали участие предприятия ГДР, Чехословакии и Венгрии. Этот универсальный комплекс приборов будет применяться не только в городских, но и в сельских больницах. Дежурная сестра на станции управления сможет одновременно обслуживать несколько больных. Непрерывно, и днем и ночью, приборы автоматически измеряют пульс, давление, температуру и другие параметры больного. Каждый прибор, входящий в такой комплекс, — автономен, он может работать самостоятельно или в любой комбинации с другим прибором — в зависимости от заболевания и тех параметров, которые необходимо измерять. Этот комплекс — образец удачной специализации и кооперации социалистических стран. Дефибрилятор и наружный регулятор ритма изготовляет ЧССР, автоматический измеритель кровяного давления — ВНР, шестиканальный осциллоскоп — ЧССР, остальные приборы комплекса разработаны и изготовляются ГДР.

— «РФТ-БИОМОНИТОР» очень пер-

спективен, — говорит руководитель Координационного центра. — Хочу заметить, что в дальнейшем совершенствовании этой системы готовятся принять участие и советские специалисты. Кстати, мы уже проводим ряд совместных работ со специалистами ГДР. Так, наш институт ВНИИИМТ совместно с Дрезденской медицинской академией имени К. Каруса разрабатывает проект диагностического центра будущего. Это исключительно интересный автоматический комплекс приборов. Он анализирует различные функции организма человека, сравнивает их с данными, хранящимися в памяти электронно-вычислительной машины, и оперативно выдает сведения о малейшем отклонении от нормы. Или другой пример: ленинградские инженеры совместно со специалистами «Комбината медицинской и лабораторной техники» в Лейпциге создают новый биохимический анализатор.

Мы широко сотрудничаем и с другими социалистическими странами. Так, совместная работа советских и венгерских специалистов (ВНИИИМТ и «Медикор») позволила создать кардиомонитор «СМ-23». В содружестве с чехословацкими инженерами (ВНИИИМТ и «Тесла») создаются унифицированные усилители для регистрации биосигналов. На базе такого усилителя будут созданы современные медицинские комплексы для стран-членов СЭВ. Совместно с болгарским предприятием «Респром» мы разрабатываем образцы современной аптечной мебели; с польскими врачами и химиками ведем общую работу по использованию в медицине полимеров.

Аркадий БОГОРАЗ.

ПАСЛУГІ НАПРАКАТ

На вёсцы збіраецца вяселле. Гаспадары запрашалі ў госці сяброў, знаёмых, сваякоў. І тут узнікае пытанне — а дзе ўзяць столькі набору посуду, дадатковыя сталы, крэслы? Купляць? Але ж яны патрэбны толькі на адзін вечар...

На дапамогу прыходзіць служба быту. Даostatкова набраць тэлефон бюро заказаў, каб узяць напратат усе неабходныя рэчы. Аўтафургон «Служба быту» даставіць іх дакладна ў час, а потым адвядзе назад.

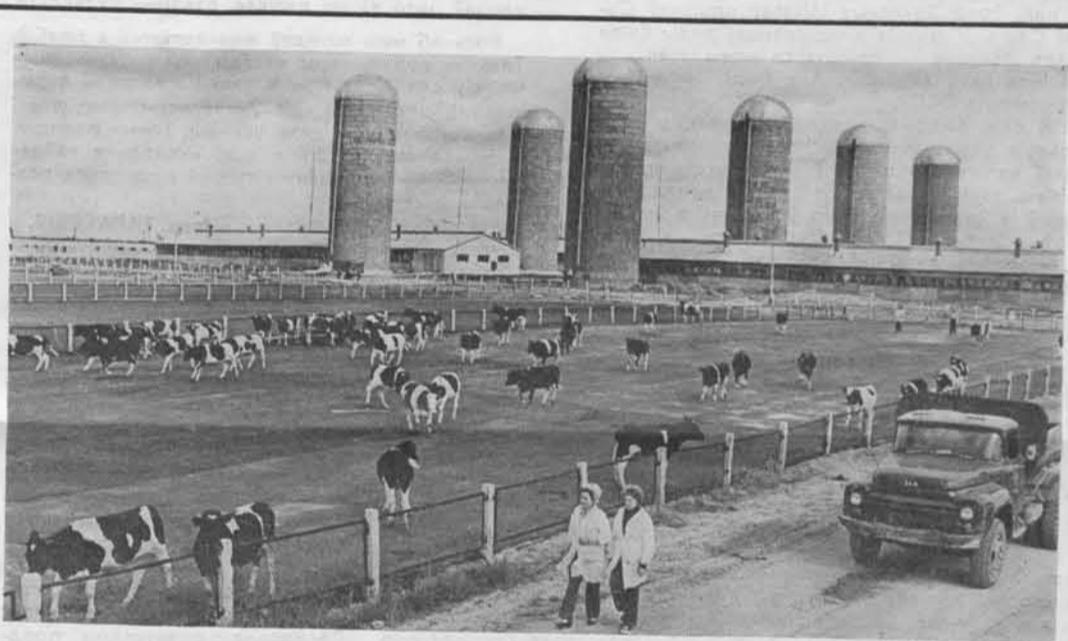
Служба пракату рэчаў насельніцтву ў апошнія гады набывае ўсё большую папулярнасць і размах у гарадах і вёсках Беларусі. Спецыялізаваныя і аб'яднаныя атэлье ў буйных цэнтрах, пункты пракату ў сельскай мясцовасці складаюць цяпер надзвычай шырокую сетку. У Мінскай вобласці, напрыклад, дзейнічаюць 214 такіх пунктаў, 165 з якіх — у вёсках. Летась толькі ў Мінску адкрыты 16 атэлье пракату, галоўным чынам у студэнцкіх і рабочых інтэрнатах, у новых мікрараёнах. Паслугамі сеткі пракату карысталіся 120 тысяч мінчан.

Не менш распаўсюджаная служба пракату і ў іншых абласцях рэспублікі. Напратат можна ўзяць практычна любыя рэчы, пачынаючы ад сакавыцкалкі і матацыклетага шлема да піяніна або вясельнага ўбрання. Фонды пракату ў некаторых атэлье Віцебска, Быхава, Баранавічаў, Магілёва і некаторых іншых гарадоў ацэньваюцца дзесяткамі тысяч рублёў.

Цікава, што падбор прадметаў пракату ў розных месцах своеасаблівы. Гэта выклікана спецыфікай попыту насельніцтва. Інстытут «Белбытэпраект» у свой час вывучыў гэтыя асаблівасці і склаў рэкамендацыі для атэлье. Так, высветлілася, што сельскае насельніцтва часцей бярэ гаспадарчы посуд і мэблю, халадзільнікі і прыстасаванні для догляду саду. У гараджан, звычайна, на першым месцы стаяць музычныя інструменты, фотаапараты, тэлевізары, палаткі, рыбацкія прылады. Але структура попыту ўвесь час змяняецца. Напрыклад, у большасці гарадоў зусім нязначны попыт на пральныя машыны — насельніцтва імі забяспечана ў дастатковай ступені. Такі ж лёс напаткаў і некаторыя рэчы культурна-масавыга прызначэння...

Планам развіцця народнай гаспадаркі на бягучае пяцігоддзе прадугледжана значнае развіццё службы пракату. У гарадах яна вырасце ў пяць, а ў сельскай мясцовасці — у дзевяць разоў. Работнікі сферы бытавых паслуг асноўную ўвагу ўдзяляюць зараз рацыянальнаму размяшчэнню пунктаў пракату, удасканаленню асартыменту пракатнага фонду і ўкараненню новых прагрэсіўных форм абслугоўвання насельніцтва.

Г. НІКІЦІН.

Гаспадаркі Віцебскага тэрытарыяльнага міжгаспадарчага вытворчага аб'яднання паспяхова асвойваюць прамысловую тэхналогію вытворчасці малака, гародніны, бульбы, вырошчвання племяннага маладняку. У састаў аб'яднання ўвайшлі пяць калгасаў і тры саўгасы, размешчаныя ў прыгараднай зоне Віцебска. За кожнай гаспадаркай захавана юрыдычная вытворчая і фінансавая самастойнасць, а ўзаемаадносінны ў цэлым з аб'яднаннем будуюцца на аснове гаспадарчага разліку. Спецыялізацыя ўнутры аб'яднання вядзе да ўзмацнення вытворчых сувязей, спалучае цікавасць кожнай гаспадаркі з агульнымі інтарэсамі аб'яднання. Вопыт работы аб'яднання адкрывае шырокія перспектывы для яшчэ больш інтэнсіўнага развіцця сельскагаспадарчай вытворчасці, росту дабрабыту працаўнікоў вёскі.

НА ЗДЫМКАХ: жывёлагадоўчая ферма калгаса імя Кірава, дзе вырошчваюць маладняк; галоўны ветэрынарны ўрач калгаса імя Чырвонай Арміі Цімур НАДЗІРАШ-ВІЛІ (справа) і заатэхнік Яўгенія ВІДРАВА праводзяць чарговы лабараторны аналіз; прадукцыя цэха грануляваных кармоў; у цэху халадзільных устаноўк малочнай фермы калгаса імя Чырвонай Арміі працуе тэхнік-электрык Уладзімір КАРПОВІЧ.

Фота Н. АКІМАВА і А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

СУМЕСНЫМІ НАМАГАННЯМІ

У Літоўскай ССР, як і ў нашай рэспубліцы, высокімі тэмпамі развіваюцца прыбарабудаванне, электронная, радыётэхнічная і электратэхнічная прамысловасць. На прадпрыемствах рэспублікі-сясцёр шырока ўкараняюцца электронна-вылічальная і вымяральная тэхніка, тэхніка кантролю за якасцю, аўтаматычныя латочныя лініі. Ствараюцца сістэмы аўтаматызаванага кіравання вытворчасцю. Эфектыўнае выкарыстання гэтай тэхнікі залежыць ад якасці праектавання і вытворчасці саміх сістэм і іх элементаў, ад іх даўгавечнасці і надзейнасці.

Вырашэнне гэтых важных і складаных праблем сумеснымі намаганнямі пачалі вучоныя і спецыялісты дзвюх рэспублік. У адпаведнасці з дагаворам навукова-тэхнічных таварыстваў Беларусі і Літвы аб творчым супрацоўніцтве ў Інстытуце фізікі і матэматыкі Акадэміі навук Літоўскай ССР і Вільнюскім інжынерна-будаўнічым інстытуце адбыўся першы міжрэспубліканскі семінар па пытаннях ацэнкі якасных характарыстык і аналізу складаных сістэм.

Вучоныя і спецыялісты абмеркавалі праблемы тэорыі складаных тэхнічных сістэм, іх абслугоўвання, а таксама аўтаматызацыі кіравання і праектавання, падрыхтавалі адпаведныя рэкамендацыі.

САРДЭЧНАЯ ЎДЗЯЧНАСЦЬ

У Злучаных Штатах цяпер восень — пара года, якая на многіх навывае сум. І ў гэтыя пахмурныя дні часта ўспамінаецца лета з яго цяплом, доўгімі сонечнымі днямі і асляпляльна блакітным небам, як тое, што я бачыла ў мілай сэрцу Беларусі.

Так, мінулым летам мне зноў давалося пабываць у Савецкім Саюзе. Група турыстаў, якую я ўзначальвала, наведала Маскву, Мінск, Кіеў, Валгаград і Ленінград. Усюды нас сустракалі як дарагіх і жаданых гасцей — цёпла і гасцінна. Многія турысты гаварылі, што за доўгія гады жыцця ў Амерыцы яны не

сустракалі столькі мілых і сардэчных людзей, колькі сустракалі ў Савецкай краіне за некалькі тыдняў. Дзе б мы ні былі: у гасцініцы, на вуліцы, у музеі, у піянерскім лагеры або на заводзе — усюды нас акружалі высакародныя, добрыя, спагадлівыя людзі. Дзякуючы іх клопатам наша паездка ператварылася ў цікавае, захапляючае і вельмі карыснае падарожжа. Час праляцеў непрыйметна, як адно імгненне. І як жа не хацелася нам развітацца з блізкімі, са старымі і новымі сябрамі, з роднай зямлёй.

З многімі членамі нашай турысцкай групы я падтрымлі-

ваю сувязь. Яны прасілі: «Зіна, будзеш пісаць у Мінск, падзякуй і ад нашага імя ўсім, хто зрабіў наша знаходжанне ў Беларусі такім прыемным». Я з задавальненнем выконваю такое даручэнне і выказваю сардэчную падзяку ўсім работнікам «Інтурыста», Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом, супрацоўнікам рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» за добрыя адносіны да нас у час знаходжання ў беларускай сталіцы, горадзе-героі Мінску.

З сяброўскім прывітаннем
Зінаіда ПАЛЕСКАЯ.
ЗША.

Новая гасцініца ў Віцебску.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

АБ ЧЫМ НАГАДАЛА ФАТАГРАФІЯ

Памятаю, калі праглядаў дзевяты том Беларускай Савецкай Энцыклапедыі, што прыйшоў з Мінска, я ўбачыў на 172 старонцы фатаграфію нашага вялікага прэзідэнта Ф. Рузвельта. Ураз пачаў чытаць. Усё як тады было ў нас: як ён кіраваў гэтай краінай у ліхалецце і ў другую сусветную вайну. Добра помню час, калі ўрад Злучаных Штатаў прызнаў Савецкі Саюз. У многіх амерыканцаў тады была вялікая радасць — пачынаўся новы этап у адносінах двух дзяржаў. Але былі і праціўнікі прызнання СССР.

Я ж сам, вядома, належаў да тых, у каго рэальныя крокі амерыканскага прэзідэнта выклікалі вялікую радасць і задавальненне. Успамінаю такі выпадак. Раніцай у панядзелак служыў я святую літургію ў адным з манастыроў у Элбані. Пасля літургіі, калі я снедаў, падышла да мяне манашка. Гэта была вельмі набожная жанчына, ірландскага пахо-

джання. Вось яна і кажа мне: «Трэба падзякаваць богу за нашага вялікага прэзідэнта». «А чаму ж так?» — пытаюся. «Бо ён прызнаў Савецкую Расію і аб'явіў супрацоўніцтва з краем, без якога свет не можа абыйсціся. Людзям неабходна садружнасць, супрацоўніцтва». Манахіня і я належалі да тых амерыканцаў, што віталі вялікае дзеянне Рузвельта.

Вось аб чым нагадаў мне артыкул з БелСЭ. Тады ж падумалася: нягледзячы на змрочныя часы ў адносінах паміж дзвюма вялікімі дзяржавамі, зерне, кінутае Рузвельтам, ужо дае і дасць у будучым свае ўсходы. І мне радасна, што я дачакаўся дзён, калі «халодная вайна» засталася на сметніку гісторыі і пачелася разрадка ў свеце.

Іван ТАРАСЕВІЧ,
святшчэннік.

ЗША.

Я ВИЖУ ИХ ГЛАЗА

В этом году нам довелось побывать в Мексике. Удивительная страна! А народ в основном живет бедно, большинство простых мексиканцев неграмотные. Но по каким-то каналам они узнают о Советском Союзе. Говорят — это хорошая страна, там нет дискриминации, все люди равны. А вот американцев, или как они их называют — янки, не любят. Мне трудно было разговаривать с местными жителями, потому что я не знаю испанского языка, но когда они узнавали, что я русский, начинали спрашивать о Советском Союзе. Запомнилась мне встреча со

студентами из города Пуэбло. Мы беседовали полтора часа. И когда мои новые друзья узнали, что я помню дореволюционную Россию и что после войны я уже трижды был в СССР, они буквально забросали меня вопросами. Особенно их интересовало то, как живет советская молодежь, какие у нее перспективы.

Я им рассказал так, как оно есть на самом деле: что советская молодежь самая счастливая в мире, что перед советскими юношами и девушками открыты все двери. Они сами себе выбирают дорогу в жизни — кто работу по душе, кто учебу. И они не знают слова безработица.

Поверьте, мексиканские студенты слушали мой рассказ с огромным интересом. Я до сих пор вижу их горящие глаза. И еще мне посчастливилось

побывать на ЭКСПО в Соединенных Штатах, в городе Спокане. Не будь там советского павильона, то и нечего было бы смотреть. Я обошел всю выставку, но, конечно, основное время посвятил павильону Советского Союза. До чего же интересно было познакомиться с его экспозицией! Будто снова побывал на Родине. Подолгу беседовал с советскими представителями, обслуживающими павильон. Ну что за чудесные люди, внимательные, душевные! Очень приятно было с ними общаться. Их удивило, что я приехал издалека, из другой страны только для того, чтобы посетить советский павильон. А я готов ехать хоть на край света, лишь бы хоть на миг увидеть что-то родное, услышать русскую речь...

Алексей ГРИЦУК.

Канада.

ЗІМНОЕ ШЧАСЦЕ

У мяне на стале ляжыць трыццаты нумар газеты «Голас Радзімы» за гэты год. У ім надрукаваны артыкул пра групу турыстаў, разам з якой і я пабываў сёлета ў роднай Беларусі. Я зноў і зноў перачытваю той артыкул, праглядаю здымкі. Вось наш кіраўнік Вольга Ортман, вось Павел Коржык — вясёлы гаварун, які не мог стрымаць слёз, калі расказваў пра сваю родную вёску Пясочнае. А гэта — наша група на прыёме ў Беларускае таварыстве па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом.

Сустракалі нас у Таварыстве — лепей не можа быць. Размаўлялі з намі шчыра і па-сяброўску. Размова была павучальнай і вясёлай — аб Радзіме, аб жыцці, аб нашай паездцы. Мы дзяліліся сваімі ўражаннямі аб убачаным. Мне і зараз цяжка знайсці словы, каб выказаць асабістыя ўражання. Скажу так: усё, што я бачыў на Радзіме, можна назваць каротка — зямное шчасце. А каб пераканацца, што гэта сапраўды так, трэба самому ўбачыць.

Разам са мной у нумары жыў Адам Зялкоўскі, які прыязджаў у Савецкі Саюз ужо трэці раз. Ён казаў: «Калі паслужыць здароўе, то яшчэ абавязкова прыеду на Радзіму». Я з ім поўнасьцю згодны. І, мяркую, так думаюць усе землякі, хто хоць аднойчы прыязджаў у родную Беларусь. А калі хто яшчэ не рашыўся, тым я раю — кінце свае сумненні і едзьце на Радзіму, не пашкадуецца.

Марк МЕЛЬНІК.

ЗША.

Уладзімір КЛІШЭВІЧ

КАЎКАЗ

З-пад неба сіняга здалёк,
Каўказ, тваіх чароўных кветак
Я прынясу жывы вянок
На родны свой раўнін палетак.

Адтуль, дзе льецца вадаспад
Ад шапкі снежнага Эльбруса,
Я перадаць сардэчна рад
Паклон сяброўскі беларусам.

НАШ СУАЙЧЫННІК З ЛОС-АНДЖЭЛЕСА УЛАДЗІМІР КЛІШЭВІЧ, АУТАР ПА-
ЗЫТЧНАГА ЗБОРНІКА «СНЯЦЦА ДНІ МНЕ ЗАЛАТЫЯ», ДОБРА ВЯДОМАГА ЧЫ-
ТАЧАМ НАШАЯ ГАЗЕТЫ, ЦЭЛЫ МЕСЯЦ ГАСЦІУ НА РАДЗІМЕ. СЕЛЕТА У ВЕ-
РАСНІ ЁН ЛЯЧЫУСЯ У САНАТОРЫІ У КІСЛАВОДСКУ, ПА ДАРОЗЕ ДАДОМУ
СПЫНІУСЯ НА НЕКАЛЬКІ ДЗЕН У МІНСКУ. УЛАДЗІМІР КЛІШЭВІЧ НАВЕДАУ
БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ, РЭДАКЦЫЮ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ». ЁН БЫУ ПРЫНЯТЫ
У САЮЗЕ ПІСЬМЕННІКАУ БССР І МІНСКІМ ДЗЯРЖАУНЫМ ПЕДАГАГІЧНЫМ
ІНСТЫТУЦЕ ІМЯ М. ГОРКАГА, СУСТРЭУСЯ З МНОГІМІ ПІСЬМЕННІКАМІ, СВАІ-
МІ ЗЕМЛЯКАМІ. НОВАЯ СУСТРЭЧА З БАЦЬКАУШЧЫНАЙ АБУДЗІЛА ТВОРЧУЮ
ДУМКУ ПАЭТА. РАЗВІТВАЮЧЫСЯ, УЛАДЗІМІР КЛІШЭВІЧ ПАКІНУУ НАМ НІЗКУ
ВЕРШАУ, З ЯКІМІ МЫ СЕННЯ І ЗНАЕМІМ НАШЫХ ЧЫТАЧОУ.

Вісарыёну ГАРБУКУ

Мінорных слоў акорд я не бяру,
Няхай радкі адсвечваюцца самі.
Сябры, мне дарагія, па пяру,
Развітвацца сягоння цяжка з вамі.

Тых слоў няма, каб лёс пераказаць,
Хай новае красуе галасамі.
Хоць заіскрыцца ў вачах сляза.
А сэрца ўсё ж маё на векі з вамі.

Станіславу ШУШКЕВІЧУ

Я ў Мінску зноў жаданы госць,
З чужых краін штодзень тут госці.
За светлы лёс і маладосць
Радзіме можна пазайздросціць.

Табе, сталіца, мой паклон —
Пачуццяў шчырая падзяка.
Хатыні ў сэрцы чую звон...
Ад болю нельга не заплакаць.

РАДЗІМЕ

Я выткаў цудоўны кілім
З праменьняў святла прыгажосці,
Каб радасным крокам па ім
Хадзіць да Радзімы у госці.

Вітаю працоўны Каўказ!
Народы гуртуюцца разам.
Геройскаю працай у вас
Красуюць даліны Каўказа.

Дзіўлюся Эльбруса красе.
Хто снежную шапку забудзе?
Здароўе і радасць нясе
Прырода каўказская людзям.

FRIENDSHIP BORN OF OCTOBER

By Bronislav KHOLOPOV, publicist

Gardeners have grown a tree on the shore of the Black Sea, in Sochi, a Soviet health resort, on the trunk of which representatives of all our Union Republics gave grafted cuttings of different fruit trees. Many guests from abroad added new branches to this unusual tree. And today apples, pears, golden lemons and fiery tangerines ripen on one tree, fed by sap from one trunk.

Don't you think that this is the prototype for the future of our planet? One would like to think so. But if for the world the friendship tree is only a symbol of a plan, of, alas, a not so very easily achieved future, then for our country this tree is a poetic reflection of today, of the reality in which we live. The trunk of the Soviet multinational state is mighty.

The tree of friendship among Soviet nations did not grow up overnight. Soviet power was established in Russia on November 7 (October 25, old style); the formation of the Union of Soviet Socialist Republics was proclaimed on December 30, 1922, which was followed by a stage of rapidly flowing history, a time of resolute political and social change in the life of the nations which used to constitute the Russian Empire.

What was Russia like as regards peoples before October 1917? Let's take an old book: N. A. RUBAKIN. RUSSIA IN FIGURES. THE COUNTRY. THE PEOPLE. THE ESTATES. THE CLASSES. ST. PETERSBURG, 1912. N. A. Rubakin was a progressive man, a well-known educationalist, popularizer, statistician, economist and bibliographer. He drew a portrait of the country in figures, to which he

added terse, pertinent and expressive comments. «By the end of the 19th century», he writes, «the Russians constituted 65 per cent of the population in the Russian Empire, all the others were given the derogatory name 'aliens'. Rubakin wrote that the nationalities policy of tsarism boiled down «to making the life of the aliens unbearable».

The Revolution proclaimed a different kind of nationalities policy for the oppressed peoples and its main propositions were developed by Lenin. The Party of Lenin declared that a nation must decide its own destiny, but the national question could not be solved completely, while oppression, backwardness and poverty prevailed. Consequently, the self-determination of the formerly oppressed nations had to progress together with the socialist transformation of society and of life as a whole.

Think about this: dozens of nations, who had no written language of their own before, have received, in the first 15-20 years of Soviet power, their own ABC, books and newspapers—in their language.

Even now we call these literatures young. And young they are—the Yukagir, Kirghiz, Avar, Chukchi, Nanai literatures are only 25-30 years old. Their «founders», the creators of the first novels and short stories in their native language, are mainly people in their 40's and 50's. But these literatures have produced masters who are a model for many others—it is enough to mention here Chinghiz Aitmatov, a Kirghiz, or the Avar Rasul Gamzatov, both of whom are winners of

the Lenin Prize, the supreme award in our country.

We are speaking about literature and culture. But, naturally, the unity of our nations is not simply a unity of culture. Economics is the foundation of life, and the economics of the Soviet Socialist Republics cannot be imagined without the closest fraternal relations among them. When people speak about the economic progress in many of our Republics, they cite astronomic figures—the economic potentials of Kazakhstan, Uzbekistan and Tajikistan have increased 100-, 150- and 180-fold. Naturally, this is because industry there started developing almost from scratch. But just look at the present standard! The Antei airplanes and the whole complex of machines for growing cotton are built in Tashkent. Kazakhstan sends coal, steel, copper and oil to the whole country. Armenia, the previously illiterate and backward province of Russia, today exports computers, motor vehicles, and precision instruments. This list could go on for ever.

Naturally, the developed regions in the country lavishly shared, in their time, knowledge, specialists, machinery and money with the young Republics. But today every Republic has its own specialists, its own research basis, and its own engineering industry. An end has been put for all time to the colonialist approach to economics, which existed in tsarist Russia. It operated according to this formula: the Centre processes raw materials, and Siberia, the Caucasus and Central Asia are raw materials appendages of the Centre. Under socialism the uniform development of the regions in the country became the main means for strengthening the fraternal alliance of nations.

Our Union was subjected to great trials. During World War II our illwishers counted upon soldiers from the national Republics refusing to fight for the USSR. They made a gross miscalculation. As everybody knows, it was the Division of

General Panfilov, which was formed in Central Asia, that defended the decisive line outside Moscow and defended it to the end. Musa Dzhahil, a Tatar, passed through all the corners of hell in nazi, imprisonment—and left behind notebooks of verse which have become a staggering document of courage and loyalty to one's homeland. Hundreds of Georgians, Armenians, Turkmen, and Uzbeks became Heroes of the Soviet Union. Or recollect the exploits of the people in the rear? Because it was the Urals, Siberia and Central Asia that took in hundreds of evacuated enterprises and millions of refugees from the Ukraine, Russia, Moscow and Leningrad during the war. Shaakhmed Shamakhmudov, a smith from Tashkent, adopted 15 children of different nationalities. Thousands upon thousands of Soviet people did the same. Isn't that an example of the internationalism that is innate in the soul of the Soviet man and that determines its very essence?

And remember how all of our country reacted when the very same Tashkent was hit by an earthquake 8 years ago. The whole country built the new Tashkent—so that now the city has its own «Vilnius», «Yerevan», and «Minsk»—because those are the names of the city blocks, built in Tashkent by people from other Republics. The city also has a Friendship of Peoples Avenue.

The drawing together of our nations is happening naturally. Russian girls marry Kazakhs and Uzbeks, Russian boys marry Tatar and Tajik girls. A Russian in Moscow cooks pilaf, and a Turkman in Ashkhabad makes Russian borsch. A Russian and an Evenk, who lives in the taiga, spend their summer vacations on the Black Sea coast in the Caucasus, and Georgian tourists go on a cruise along the Yenisei River... And all of them come to visit Moscow, the city that has become for everybody the capital of their multinational state, which divides its love equally among the nations who comprise it.

NEWS FROM BYELORUSSIA

Research work at an establishment of higher education

The plans of the current year which are at present being fulfilled by the Soviet people, these plans envisage a further improvement of economic management on a scientific basis. A considerable contribution is being made to this cause by the Soviet establishments of higher education which possess a sufficient scientific potential and carry out research work on a large scale. As a good illustration of this can serve the experience and the work of the Byelorussian State University named after V. I. Lenin.

The Byelorussian State University is one of the largest higher-educational establishments of the USSR and the major one of the Byelorussian SSR. It has a student body of 17,305, more than 400 postgraduates, about 200 students of the two faculties and of the institute of teachers' further education, and 200 students of the preparatory-course department. At the 10 faculties of the University education and expert training are provided for students in 14 major specialities and 45 specialization fields. At the 96 departments of the University a staff is employed of 1,164 teachers including 9 academicians, and corresponding members of academies of sciences, 78 doctors of sciences, and 506 candidates of sciences. They offer to the students lecture-courses in 512 subjects.

In 1973 research work was carried out at the University in accordance with 506 different themes. Three-quarters of the University-scale research themes were included into the co-ordination plans of various USSR institutions and offices as well as into those of different USSR Republics' branch-offices and establishments.

Much attention is paid at the University to the research work done in accordance with industrial and other contracts. Last year alone, more than 90 such themes were under research at the University. The volume of the research carried out on these themes totalled 2.8 million roubles in terms of finance.

Following the example of the leading institutions of higher education of the USSR, the Byelorussian University has begun to revise the traditional methods of teaching in such a way as to involve students into direct research work which is instruction-oriented at the same time. At present 6,344 students of the total of the 9,593 full-time students of the day-department of the University take a direct part in the research work of different University departments, laboratories, computing centres, and instruction-experimental sections. In the course of the five years of studies at the University, virtually all the students pass through the school of scientific research work.

The largest polyclinic in the city

This beautiful building of glass and concrete emerged in Minsk but a short while ago. It added harmoniously to the cityscape of the microdistricts «Vostok-1» and «Vostok-2». The building houses the largest polyclinic in Minsk which was de-

signed with a view to provide medical services for the 42 thousand residents of the two microdistricts.

The polyclinic possesses spacious, light treatment-rooms, and comfortable medical-staff rooms, and it has been provided with most up-to-date specially designed medical equipment. All this creates a pleasant atmosphere, considerably improves the organization of treatment, and fills patients with confidence to the effect of quick recovery.

The children's department of the polyclinic occupies three floors of the new building and stands in possession of everything necessary for providing varied medical treatment. Some of the treatment-rooms here are virtually unique as to their equipment, because here, for the first time in the conditions of a polyclinic, such means are employed as medical-treatment pools, treatment-rooms for under-water massage, and quartz-treatment massage.

The orthopaedic department will provide services for all little patients in Minsk. The department is equipped with the «Vertigraph» X-ray apparatus. The stomatological department of the polyclinic is provided with a fluorograph installation built in the German Democratic Republic. The installation has been highly appraised by both Soviet and foreign experts. This department, in its present conditions, will be able to provide, on a very high level, literally all forms of stomatological treatment, including the production of artificial dentures.

Arkady KULESHOV

ON AUTUMN

Gone are the shrill, sharp cries. Far southwards birds are faring.

Autumn's silence falls on forest glades and brake.

Many-coloured candles—frost-touched trees, are flaring

At this farewell to summer and, for spring, this wake.

Bleak autumn stalks abroad at woodland's cover ripping.

Tips of jagged firs rend the scudding rack.

Sweeping from the north the silent wind starts stripping

Leaves from quivering twigs, soon left stark and black.

Loving life, I shall not yield to all that airy fluster.
I shall not hide in dense forests from muted wails of grief,
But stride to meet the autumn wind and face its frigid bluster,
For I am a son of the forest lands who never shed a leaf.

Still I have spring's foliage in which I shall be meeting
New springtide. I'll keep it, green in spite of every test,
To herald in sweet May with whispered vernal greeting.
Down to earth I'll bow to make but one request—

«Springtide, come back again from where the light's flowing;
Let nightingales and cuckoos make the woodlands ring.
Let chestnut-chandeliers, unfailing, always glowing.
Spread their happy light on my now gone for good spring!»

Translated by Tom BOTTING

УВЕРЕННЫЙ РИТМ МОСКВЫ

«ДЕЙЛИ УОРЛД», НЬЮ-ИОРК.

Первое, что поразило автора этих строк при возвращении в СССР после месячного отпуска, проведенного в США, — это мирная, уверенная в завтрашнем дне Москва, жизнь в которой резко контрастирует с кризисной атмосферой в Соединенных Штатах.

Это — реальное подтверждение того, что здесь царит экономическая стабильность. В Советском Союзе нет кризисов, экономических спадов, инфляции и безработицы. Наоборот, отмечается постоянный рост производства и повышение уровня жизни по мере осуществления научно-технической революции, стимулируемой развитием плановой социалистической экономики.

С 6 часов утра улицы приходят в движение, когда трудящиеся направляются к метро и автобусным остановкам, чтобы начать работу на предприятиях столицы, которая с ее почти восьмимиллионным населением является крупнейшим промышленным центром страны.

Около 8 часов в метро наступает час пик, напоминаящий нью-йоркскую подземку. Однако на этом сходство конча-

ется. В часы пик поезда проходят каждые 60 секунд, а в течение всего остального дня — каждые две минуты. Украшенные витражами из цветного стекла, мозаикой, статуями, станции выглядят элегантно. В них царит чистота, и ни на платформах, ни на полу в вагонах не видно ни одного клочка бумаги.

Гражданская гордость — доминирующая черта характера каждого советского человека. Один москвич сказал мне: «Мы должны поддерживать в метро чистоту, как у себя дома, ибо весь город — наш дом».

Плата за проезд продолжает составлять пять копеек, что соответствует американской пятицентовой монете. (Проезд в метро и автобусах Нью-Йорка — 35 центов. — Ред.). Стоимость проезда неизменна с 1935 года, то есть с момента открытия метро. Плата за проезд на других видах городского транспорта так же стабильна, как и цены на предметы первой необходимости, и это видно при покупке продовольственных товаров.

Квартирная плата продолжает составлять около четырех процентов заработной платы квартиросъемщика (в США — до 25—30 процентов. — Ред.). Стоимость электричества и газа фантастически мала по сравнению с Соединенными Штатами.

В разгар туристского сезона, когда гости из-за рубежа прибывают десятками тысяч, я повсюду сталкивался с американцами. Многие приехали сюда по делам — торговым, научным, техническим и общественным. В прошлом году Советский Союз посетили более трех тысяч промышленников и коммерсантов из США.

В этом году, в условиях развертывающегося процесса разрядки международной напряженности, Москва отмечает лучший туристский сезон в своей истории, причем число гостей из западных стран велико, как никогда. Некоторых из них я встретил на советском красавце лайнере «Лермонтов».

Большинство молодых людей, которые сели на пароход в Лондоне, были студентами из Африки и Азии. Они направлялись в Университет имени Петриса Лумумбы, в вузы Москвы и других городов Советского Союза. Мы встретили молодых профессоров, направлявшихся в СССР по обмену. Было также немало пожилых людей, всю жизнь откладывавших деньги, чтобы совершить путешествие в первую в мире республику трудящихся.

Беседуя с людьми различных национальностей, политических и религиозных убеждений и различного социального происхождения, собравшихся на этом корабле, я понял, что они убеждены в необходимости разрядки напряженности.

В этом году ожидается увеличение числа туристов в Советский Союз на 15 процентов.

В прошлом же году здесь побывало около трех миллионов человек из 105 стран мира. Резкое увеличение числа иностранных туристов, приезжающих в Советский Союз, сопровождается ростом числа советских граждан, посещающих зарубежные страны.

Главная причина успехов, достигнутых Советским Союзом в области туризма, — улучшение международного климата.

Джозеф НОРТ.

ПРЕМ'ЕРА ПЕСНІ

Рэдка які мастак не адлюструе ў творах сваю радзіму, свой родны кут. Паэт знойдзе самыя шчырыя словы і яркія вобразы, мастак — самыя дакладныя фарбы, музыкант — самыя чароўныя гукі...

Два дзесяцігоддзі назад кампазітар Марк Фрадкін напісаў песню «Вярнуўся я на радзіму». У гэтай песні — шчаслівы лёс Яна гучыць і сёння ў рэпертуары вядомых эстрадных спевакоў. Яе пачуеш і на радыё, і з экранна тэлевізара, і на святочным застоллі.

— Песня гэтая нарадзілася ў час аднаго прыезду ў мой родны горад Віцебск, — успамінае заслужаны дзеяч мастацтваў М. Фрадкін. — І сёння я стаўлю яе ў лік самых удалых сваіх твораў.

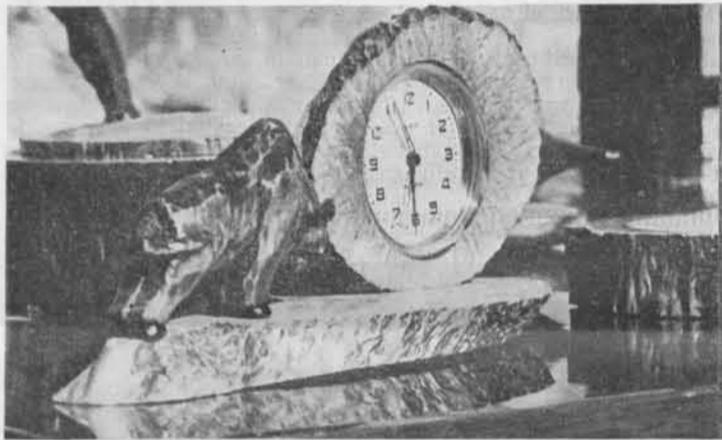
Марк Рыгоравіч быў адным з ганаровых гасцей Віцебска ў час святкавання 1000-годдзя з дня заснавання горада. На «вялікія імяніны» роднага горада прыехаў з музычным падарункам — новай песняй «Сталіца абласная».

— Гэты твор напісаны мной спецыяльна да юбілею Віцебска, да 1000-годдзя роднага горада, — раскажваў М. Фрадкін. — Мой даўні сябар і сааўтар па многіх песнях паэт Яўгеній Далматойскі напісаў тэкст.

Першымі выканаўцамі песні былі самадзейныя артысты гарадскога дома культуры. Кіраваў вакальным ансамблем і акампаніраваў яму на фартэпіяна кампазітар.

Прэм'ера песні «Сталіца абласная» адбылася. Цёпла прынялі яе слухачы. Гучыць яна ў горадзе і сёння, пасля юбілейных урачыстасцей.

А. ЦЕМІН.

Спакон веку дрэва верай і праўдай служыла людзям. Яно было грознай зброяй і мірнай сахой, хатнім начиннем і жаночым упрыгажэннем... З цягам часу дрэва ўступіла свае пазіцыі кераміцы, металу, цяпер пластмасам, але па-ранейшаму застаецца незаменным матэрыялам у творчасці мастакоў, народных умельцаў.

Крыху больш года існуе пры Мінскім доследна-паказальным лясах гасе сувенирны цэх. Сувеніры, якія робяцца тут з ліпы,

дуба, вішнёвага дрэва, карыстаюцца вялікай папулярнасцю ў пакупнікоў. Зараз народныя ўмельцы выконваюць заказ усесаюзнай гандлёвай фірмы «Бярозка» — сувеніры з карельскай бярозы для экспарту за мяжу.

НА ЗДЫМКАХ: вырабы з дрэва.

Фота М. РАСОЛЬКІ.

СВЕТ ТРЫВОГ І НАДЗЕЙ

У Маргелёве на абласной выстаўцы графікі і прыкладнага мастацтва ўвагу наведвальнікаў прыцягнулі работы маладога мастака Юрыя Нікіфарова. Аматыры выяўленчага мастацтва ведаюць яго па персанальнай выстаўцы, якая наладжвалася ў Бабруйску, па ўдзелу ў іншых выстаўках, па рэпрадукцыях асобных работ, што змяшчаліся ў рэспубліканскім друку.

Юрый Нікіфарў — мастак-публіцыст з імгненнай рэакцыяй на ўсё, што адбываецца ў свеце. На выстаўцы быў прадстаўлены яго вялікі графічны ліст «Ноч Дасона». Мы бачым фашысцкую катую на чылійскім востраве, які затканы павуціннем калочага дрогу. У змроку, ашчэрнушы пашчы, лётаюць кажаны-вампіры. Над злавеснымі прывідамі ўзвышаецца мужная, нязломная постаць Луіса Карвалана, позірк яго скіраваны ўперад, туды, дзе ён бачыць заранак новага, заўтрашняга дня Чылі.

На выстаўцы экспанавалася яшчэ адна работа Нікіфарова — партрэт К. Арлоўскага, удзельніка трох войнаў, байца-інтэрнацыянальнай брыгады ў рэспубліканскай Іспаніі, выдатнага дзеяча калгаснага будаўніцтва. Перад аўтарам стаяла нялёгкае задача: выявіць і засведчыць галоўныя якасці душы і характару чалавека, якога ўсе добра ведалі. Маста-

ку ўдалося перадаць рамантычную ўзнісласць і рэвалюцыйную маладосць душы Арлоўскага, стварыць маштабы абагульняючы вобраз.

Дзве гэтыя работы, аднак, не могуць даць поўнага ўяўлення аб творчасці мастака. Мне пашчасціла быць госцем Юрыя Нікіфарова ў Бабруйску і пазнаёміцца з усім тым, што напісаў ён за апошні час.

Перш за ўсё прадстаўлю самаго Юрыя Нікіфарова. Член Саюза мастакоў БССР. Нарадзіўся ў 1937 годзе на Браншчыне. Вучыўся ў Ялецкім мастацкім вучылішчы. Быў нейкі час настаўнікам малювання. Потым скончыў Беларускае тэатральна-мастацкае інстытут. Апошнія гады працуе выкладчыкам у Бабруйскім мастацкім прафесійна-тэхнічным вучылішчы.

...Пачынаю аглядаць работы Юрыя Нікіфарова. У мастака свой погляд, сваё адчуванне, свая адметная манера. Строгія лініі, строгія фарбы і ўзвіраны дынамізм кампазіцый.

Што вылучыць на парадні план, чаму аддаць перавагу? Зрабіць гэта, відаць, немагчыма. Бо ўсё (звыш староб) знаходзіцца ва ўзаемнай сувязі. Адно дапаўняе, падкрэслівае другое.

Можна было б пачаць агляд, скажам, з графічнага ліста «Абуджэнне». Чалавек становіцца чалавекам, у яго руках першыя прылады працы. Зару чалавечтва мастак падае ў чырвоных, трывожна радасных фарбах.

Але перад гэтым лістом кранула пачуцці, усхвалявала работа «Тыл». Хочацца зноў вярнуцца да яе, глядзець і глядзець, перажываць перажывае таёй самім і тваім народам у час вайны. Нядаўняе поле бою, усыпанае асколкамі металу і патроннымі гільзамі. Вайна адкацілася далей на

запад. Зямлю трэба ўзараць і засеяць. Ды няма ў людзей ні вала, ні каня. І яны самі запрэжліся ў плуг: мужчына (можа, дачасна дэмабілізаваны з-за цяжкага ранення) і дзве жанчыны. Скураныя лямкі ўрэзаліся ў голяя плечы хлебараба. Напята, нацягнуты мускулы так, нібы чалавек валачэ не плуг, а ўсю планету з яе вайной і бядой.

«Хірасіма» — рэвіем ахвярам першага атамнага нападу на чалавецтва і крык перасцярогі: «Людзі, будзьце пільнымі!» Ва ўласцівай яму манеры Юрыя Нікіфарова намалюваў жудасную трагедыю. Чорнае сонца. Вакол яго, як птахі, што згубілі зямлю, кружацца людзі... У кампазіцыі ёсць дэталі: вытыраеца ствол з мушкэй. З гэтага пачалося! І не скончыцца, пакуль не будуць забаронены чалавечтвам усе сродкі вайны.

Шляхі гісторыі, скрыжаванні гэтых шляхоў... Тэма барацьбы нашай Радзімы за сваю незалежнасць гучыць у вобразах дружныя каў князя Ігара, натхнёнага Баяна. І вось ужо тое, што побач з намі, — нашы будні, клопаты, радасці і засмучэнні. Дынамічныя постаці хакеістаў. Будаванні Бярозаўскай электрастанцыі. Дачка ля хворай маці. Стары бухгалтар. Падмятальшчыца. А колькі пранікнёнага лірызму, трапяткога адчування вясны ў карціне «Рэха»! Такое адчуванне, быццам адбылося здзіўнае зліццё жывапісу, музыкі і балета.

Заканчан агляд. І мне здаецца, што я ўвайшоў у свет мастака, свет вялікіх чалавечых страсцей, барацьбы, роздуму, трывог і надзей, свет, у якім змагаюцца добро і зло. І гэты свет будзе паглыбляцца і пашырацца, бо мастак у творчым пошуку.

Аляксей ПЫСІН.

НА СЦЭНЕ ВЯЛІКАГА ТЭАТРА

На сцэне Вялікага тэатра Саюза ССР у адной з галоўных партый у оперы М. Мусаргскага «Хаваншчына» выступіў саліст Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР заслужаны артыст рэспублікі Аскольд Сухін. Гэта трэцяе выступленне маладога спевака на сцэне праслаўленага тэатра.

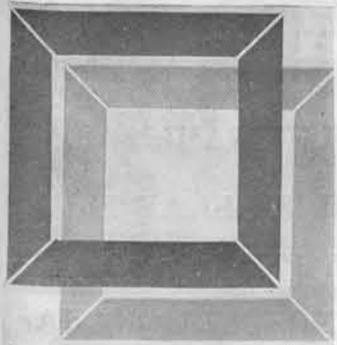
ДА ЧАЛАВЕЧАГА СЭРЦА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Мы заўсёды лічылі сябе атрадам беларускай савецкай літаратуры. З хваляваннем у 1934 годзе сачылі за ходам і з'езда савецкіх пісьменнікаў. Данлад Горнага быў і для нас праграмным. З'езд, які згуртаваў літаратурную групу і ў адну папулярную арганізацыю, дапамог і нам аб'яднаць сілы антыфашысцкага народнага фронту на участку культуры.

Некаторыя даследчыкі падзяляюць творчасць М. Танка на довераснёўскую і сучасную, праводзячы мяжу не толькі паміж тэматыкай, якая змянілася пасля 1939 года, але і скарыганнем мастацкіх сродкаў. Наконт гэтага паэт гаворыць:

— У нечым магу згадацца з такім падзелам. Таму, з якой я прыйшоў у літаратуру, як Машара, Таўлай, Тарас і іншыя заходнебеларускія паэты, пасля

мастацкі летаніс рэспублікі

Чарговая кніжка «Бібліятэчкі газеты «Голас Радзімы», якую ў бліжэйшы час атрымаюць чытачы, прысвечана беларускаму выяўленчаму мастацтву і называецца «Мастацкі летаніс рэспублікі».

«Яшчэ на пачатку стагоддзя, — піша яе аўтар мастацтвазнаўца Б. Крэпак, — не было ў нас ні вышэйшых навучальных устаноў, ні мастацкіх школ, ні кадры інтэлігенцыі». Таленавітыя беларускія жывапісцы і скульптары былі вымушаны жыць за межамі роднага краю.

Вялікая Кастрычніцкая рэвалюцыя адкрыла шырокія магчымасці для развіцця беларускага мастацтва. Ужо ў 1918 годзе ў Віцебску пачала працаваць Народная мастацкая школа, на базе якой у 1923 годзе быў адкрыты мастацкі тэхнікум. А ў 1925 годзе адбылася першая ўсебеларуская мастацкая выстаўка. У перадавыя гады стваралася Саюз саветскіх мастакоў Беларусі.

Два першыя дзесяцігоддзі былі перыядам станаўлення беларускага нацыянальнага мастацтва, якое атрымала далейшае развіццё ў пасляваенны час. Сёння ў Саюзе мастакоў БССР аб'яднана амаль 400 жывапісцаў, графікаў, скульптураў, майстроў дэкаратыўна-прыкладнага, ма-

нументальнага і тэатральна-дэкаратыўнага мастацтва, мастацтвазнаўцаў і крытыкаў.

Работы беларускіх мастакоў, дзякуючы высокаму прафесійнаму майстэрству, глыбокаму сацыяльнаму і эмацыянальна-філасофскаму асэнсаванню жыцця, атрымалі прызнанне ў краіне і ў апошнія гады з вялікай цікавасцю сустракаюцца на міжнародных выстаўках.

Вялікі раздзел кніжкі Б. Крэпака прысвечан манументальнаму мастацтву. Многія нашы землякі, якія прыязджалі ў Беларусь, бачылі мемарыяльныя комплексы Брэсцкая крэпасць-герой і Хатынь, што сімвалізуюць мужнасць і нязломнасць нашага народа, боль і пакуты, выпадшыя на яго долю ў час вайны. Аўтар расказвае аб тым, як ствараліся гэтыя велічныя помнікі, тлумачыць сэнс асобных элементаў мемарыялаў, дае ім ацэнку з пункту гледжання спалучэння скульптуры і архітэктуры. З гэтага ж раздзела чытач даведаецца аб помніках выдатным беларускім песнярам Я. Купале і Я. Коласу ў Мінску, аб манументальных кампазіцыях, што ў бліжэйшы час будуць узведзены ў рэспубліцы.

У брашуры змешчаны нарысы, прысвечаныя творчасці народнага мастака СССР скульптара З. Азгура, народнага мастакоў БССР жывапісцаў М. Савіцкага і В. Цвіркі, заслужаных дзеячаў мастацтваў БССР графікаў А. Кашкурэвіча і А. Паслядовіч, а таксама рэпрадукцыі з твораў мастакоў.

Невялікая па аб'ёму кніжка, зразумела, не магла ахапіць усе з'явы шматграннага беларускага мастацтва, пазнаёміць з усімі яго жанрамі. Яе задача — даць уяўленне аб шляху, што прайшла мастацкая культура рэспублікі, асноўных тэндэнцыях і месцы, якое яна заняла ў сучасным мастацкім працэсе.

А. МАЛАШЭўСКАЯ.

«ТРЫВОЖНЫЯ ВЫШЫНІ»

«Надзійдзе час, калі чалавек зможа пералацець з аднаго полюса на другі за імгненне, якое раздзяляе два ўдары чалавечага сэрца...»

Гэтыя словы амерыканскага фантаста А. Кларка, пастаўленыя ў эпіграф новага дакументальнага фільма «Трывожныя вышыні», цалкам адпавядаюць зместу і ідэйнай задуме стужкі, работа над якой закончылася на кінастудыі «Беларусьфільм» у творчым аб'яднанні «Летаніс». Гэта кінаапаваданне пра выдатнага, смелага і мужнага чалавека, выпрабавальніка парашутаў катапультных сістэм, беларускага хлопца з Калодзішч, што пад Мінскам, Валянеціна Даніловіча, які загінуў на баявым пасту пры чарговай адпрацоўцы новай сістэмы катапультавання.

Аўтары сцэнарыя — І. Чарных і В. Дашук, рэжысёр — В. Дашук, апэратар — Ф. Кучар.

гуць здагадацца. Адзін кажа: «Можа гэта здань?» Другі: «Мо трава спявае?» Толькі трэці, прытуліўшы вуха да зямлі, усклікнуў: «Браткі! Тут зямля такія!» Я. Мазалькоў быў перакананы, што М. Танк у «Казцы пра музыку» скарыстаў народную легенду. На самай справе гэта цалкам аўтарскі вымысел, але так моцна знітанавы з народнай паэтыкай, што выклікаў памылку даследчыка.

Уплыў народнай творчасці на паэзію Танка відавочны. Гэта і вобразнасць у вершах, і выкарыстанне фальклорных сюжэтаў у казках для дзяцей, і галашэнні ў паэме «Нарач». Але і ў тых творах, дзе, здаецца, немагчыма правесці паралелі з фальклорам, яго ўплыў адчуваецца ў бачанні свету, у філасофскім асэнсаванні жыцця. І паэт пацвярджае гэта:

— Я пачаў пісаць пад уплывам іншых паэтаў, але на сваю дарогу ў літаратуру мяне, як маці за руку, вывела народная песня. Я часам адыходзіў ад яе, рабіў некалькі самастойных крокаў, але кожны раз, калі пачынаў збівацца з дарогі, вяртаўся да народнай песні, да народнай творчасці.

Глыбокая народнасць і высокая партыйнасць — вось асноўныя рысы творчасці Максіма Танка.

З вялікім поспехам прайшлі ў Мінску гастролі камернага народнага аркестра «Баян» Магаскоўскай абласной філармоніі. Створаны сем год назад, калектыв выступаў у многіх гарадах нашай краіны, а таксама за рубяжом — у ГДР, Балгарыі, Югаславіі, Швейцарыі.
НА ЗДЫМКУ: выступленне аркестра.
Фота І. ПАУЛАВА.

БРАВА, БЕЛАРУСКІ БАЛЕТ!

Напярэдадні свята Вялікага Кастрычніка афішы Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР запрасілі аматараў харэаграфічнага мастацтва на вечар балета, дзе была выканана праграма, з якой беларускія артысты выступілі на сёлетнім міжнародным фестывалі «Сегедскія гульні» ў Венгрыі.

Гэта былі першыя замежныя гастролі балетнай трупы ў поўным саставе, да якіх артысты рыхтаваліся са зразумелым хваляваннем, тым больш, што венгерскія гледачы вядомыя як вялікія прыхільнікі харэаграфічнага мастацтва і выдатныя яго знаўцы.

Беларускі балет выступіў у Сегедзе і Будапешце. «Удала складзеная праграма, — пісаў венгерскі часопіс «Фільм, сцэна, музыка», — дала магчымасць убачыць, акрамя тэхнічнай падрыхтоўкі артыстаў, пошукі новых сцэнічных стыляў, імкненне да пашырэння мастацкага майстэрства».

У гастрольнай праграме быў спектакль «Лябядзінае возера», які з'яўляецца прабным камнем творчага ўзроўню харэаграфічнага калектыву, яго прафесіяналізму. Гэты балет даўно жыве на беларускай сцэне, і ў ім танцавалі майстры розных артыстычных пакаленняў. У апошнія гады ў спектаклі выступае таленавітая моладзь — выпускнікі Беларускага харэаграфічнага вучылішча.

Венгерскія гледачы добра прымалі юных выканаўцаў галоўных партый спектакля: заслужаную артыстку БССР Л. Бржазоўскую, Н. Паўлаву, заслужанага артыста БССР Я. Паўловіча.

«Шпаніяна» таксама пацвердзіла майстэрства беларускіх артыстаў у класічным рэпертуары. Прэса адзначала, што «Л. Сінельнікавай уласцівыя лірызм і тэмперамент, упэўнены почырк танца». Часопіс «Фільм, сцэна, музыка» пісаў пра народную артыстку БССР К. Малышаву, што ў «Палавецкіх танцах» з оперы А. Барадзіна «Князь Ігар» яна «выклі-

кала авацы яркім выкананнем, прывабнасцю і артыстызмам».

Высокую ацэнку гледачоў і друку атрымалі аднаактовыя балеты «Кармэн-сюіта» Бізэ — Шчадрына і «Камерная сюіта» на музыку Р. Шчадрына ў пастаноўцы галоўнага балетмайстра Беларускага тэатра оперы і балета В. Елізар'ева. «Кармэн-сюіта», адзначалі газеты, «вядома ў Венгрыі ў розных інтэрпрэтацыях. Беларускі спектакль пацвердзіў, што музыка Бізэ невычэрпная. Пастаноўшчыка хвалюе перш за ўсё не знешняе дзеянне, а псіхалогія характараў. Кармэн у спектаклі — не легкадумная дзяўчына, а вольналюбівая асоба. Салістка Л. Бржазоўская тонка перадае і лірычнасць, і драматызм вобраза гераніі». Добрыя словы былі сказаны і ў адрас галоўнага дырыжора тэатра народнага артыста УССР Я. Вашчака.

Адразу пасля венгерскіх гастроляў народная артыстка БССР К. Малышава, заслужаная артыстка рэспублікі Л. Бржазоўская і Я. Паўловіч, артыст М. Грышчанка былі запрошаны ў Фінляндыю. Яны выступілі на сцэне Фінскай нацыянальнай оперы ў балете А. Хачатурана «Спартак», пастаноўку якой ў Хельсінкі ажыццявіў заслужаны дзеяч мастацтваў БССР А. Дадзішкіліні. Газеты шырока аналізавалі ўдзел майстроў беларускай харэаграфіі ў спектаклі «Спартак», «што з поспехам ідзе на сцэне Фінскай нацыянальнай оперы». «Пастаноўка прыносіць эстэтычнае асалоду, — пісала газета «Суомен сосіялідэмакраці». — Танцы салістаў поўныя экспрэсіі, палёту. Нягледзячы на невялікую сцэну, спектакль носіць эпічны характар...»

Поспех майстроў Беларускага балета, гарачыя апладысменты гледачоў далёка за межамі рэспублікі прыносяць творчому радасць артыстам. Але гэты поспех абавязвае ўвесь час ўдасканаліваць майстэрства.

Б. ШАРАШЭўСКАЯ.

Для мяне камунізм — Не ікона, А праўда жыцця, без якой Я не дараню бы сягоння Зямлэй.
Я адгласці магу купіць хлеба І солі
Ці сустрэчу з каханай І славай,
Але барацьбы за нязгасную справу

Ніколі не адкладу,
Бо гэта — важнейшая справа.
(«Трантат аб паэзіі»).

Паэт бачыць сваё прызначэнне ў змаганні. Гэта справа жыцця, сэнс яго творчасці ва ўсе перыяды. У час Вялікай Айчыннай вайны вершы Танка, супрацьнікі франтавой газеты «За Савецкую Беларусь», а потым сакратара агітплатката «Раздавім фашысцкую гадзіну», клікалі народ на барацьбу, сеялі ў ім веру ў перамогу.

Змаганне працягвалася, калі адгрымелі апошнія ваенныя залпы. У паэзіі М. Танка загучала тэма барацьбы за мір на зямлі. І як у былой Заходняй Беларусі, дзе рэвалюцыйны верш падмацоўваўся асабістай падпольнай работай, паэт прымае непасрэдным ўдзел у высякароднай справе барацьбы за мір. Дэлегат І Сусветнага кангрэса прыхільнікаў міру, ён сёння з'яўляецца членам Усесяннага камітэта абароны міру і вядзе вялікую работу.

Паэзія Танка з гадамі робіцца спялейшай і мудрэйшай. Больш вострай становіцца зброя, якую ён скарыстоўвае супраць усяго, што перашкаджае чалавеку быць шчаслівым. Гэтай жа мэце падпарадкавана і грамадская дзейнасць паэта.

— Жыхары Ашмянскага, Смагонскага і Астравецкага раёнаў абралі мяне дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР. Сваім прадстаўніком лічаць і землякі з Пільнаўшчыны. Як да пісьменніка і дэпутата звяртаюцца да мяне ў Мінску. Пытанні самыя розныя — работа, вучоба, кватэры. Бывае, просіць заступіцца чалавек, які трапіў у бяду па ўласнай віне і атрымаў заслужанае панаранне. Заступацца ў такіх выпадках не звычайна выпадае, а куды трэба звярнуцца, пранасультавацца, каб высветліць, ці няма змяжчаючых абставін, неабходна.

Шматлікія грамадскія абавязкі Максіма Танка прымушаюць яго часта збіраць дарожны чэмадан. Ён многа ездзіць па краіне, пабываў у розных кутках Еўропы, Азіі, Амерыкі. У сваёй аўтабіяграфіі паэт пісаў:

«Падарожнічаючы па розных краінах, я вынес глыбокае перакананне: на зямлі, апроча дрэў, траў, кветак, усюды растуць і вершы. Я іх знаходзіў на ўсіх сваіх шляхах, на ўсіх кан-

тынентах. Але самыя светлыя, самыя лепшыя я знаходзіў толькі на роднай зямлі».

Лёс людзей, адарваных ад Радзімы, выклікае жывую спагаду ў сэрцы паэта. Ён быў сведкай таго, як вывозілі вярбоўшчыкі з былых «крэсаў усходніх» беларускіх юнакоў і дзяўчат. «Гляджу, і гляджу з-пад рукі, як моладасць нашу вывозяць», — з горыччу пісаў М. Танк у вершы «У порце».

— Я добра памятаю расказы дзядзькі Фадзея. У 1939 годзе ён вярнуўся дадому, больш як 20 год правандраваўшы па свеце. Аб'ездаў Еўропу, трапіў у Аргенціну. Быў рыбаком, шахцёрам, машыністам. Але з чым ад'язджаў, з тым і прыехаў. Абставіны могуць разлучыць чалавек з бацькоўскай зямлёй, аднак я перакананы, што няма такой сілы, якая можа вырваць з сэрца любоў да яе. І таму разам з прывітаннем я перадаю нашым суайчыннікам за мяжой свой новы верш.

Аслепшы,
Яшчэ можа з кульбакай
Дарогу дадому знайсці.

Аглухшы,
Яшчэ будзеш чуць
Скрып дзвярэй сваёй хаты.

Анямеўшы,
З сябрамі бяседу вясці
Ва ўспамінах.

Толькі страціўшы Радзіму,
Будзеш, як камень,
Сляпы, і глухі, і нямы.

3 МАРАЙ ПРАЗ ЖЫЦЦЁ

Восень у Палацы культуры прафсаюзаў пачынаецца са шматлікіх аб'яў на рэкламных шытах Мінска. Запрашаюцца жадаючыя ў творчыя калектывы, гурткі, студыі, ва ўніверсітэт культуры, школу бальнага танца і г. д. І з розных прычын прыходзяць сюды людзі.

Хлопчыкаў і дзяўчынак у ансамбль танца «Равеснік» і балетную студыю «Мара» нярэдка прыводзяць мамы і бабулі. Імкненне атрымаць практычныя навыкі, неабходныя ў сям'і, збірае жанчын на курсы кройкі і шыцця, у гурток ручнога вязання. А бескарыслівая любоў да мастацтва рухае тымі, хто займаецца ў хоры, аркестры, тэатры.

Вярнасьць свайму выбару самадзейныя артысты захоўваюць на працягу многіх год. Некаторыя займаюцца ў Палацы прафсаюзаў з дня яго адкрыцця, з 1956 года. Без пастаяннага творчага росту гэта не мела б сэнсу. Высокае майстэрства ўдзельнікаў самадзейнасці — 7 з 10 дарослых (2 з 12 дзіцячых) калектываў носяць высокае званне народных — спалучаецца з масавасцю, даступнасцю заняткаў. Так, народны аркестр народных інструментаў складаецца з 50 чалавек, у дзіцячай народнай балетнай студыі «Мара» — 200 удзельнікаў, у дзіцячым народным ансамблі танца «Равеснік» — 300.

Уваход на тэматычныя вечары, канцэрты і спектаклі самадзейных артыстаў — заўсёды бясплатны. Усе расходы Палаца культуры — ад шыцця касцюмаў да арганізацыі гастролей — бярэ на сябе рэспубліканскі савет прафсаюзаў, трацячы на гэта 400 тысяч рублёў штогод.

Хто ж яны, тыя выбраннікі, якім дзяржава так шчодро прадастаўляе магчымасць творча праводзіць свой вольны час?

Генадзь Латышаў, старшы інжынер станкабудаўнічага завода імя Кастрычніцкай рэвалюцыі. Па яго словах, голас у яго «прарэзаўся» ў інстытуце. Саліста-студэнта запрасілі ў студыю Палаца прафсаюзаў. Ужо 12 гадоў вольны ад работы час Генадзь траціць на рэпетыцыі і чытанне музычнай літаратуры, ходзіць на канцэрты вядучых майстроў і шмат выступае сам. У мінулым годзе ён гастраліваў у Малдавіі, спяваў на сцэне Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Цяпер самадзейнага артыста запрасілі ў оперны тэатр.

— Але я зусім не імкнуся ў прафесіяналы, — гаворыць Генадзь Латышаў — лічу, што як спецыяліст я больш карысны на заводзе.

Валя Агароднікава — піянерважатая. У на-

родным ансамблі «Вясёлка» танцуе восем гадоў. Да гэтага наведвала дзіцячую балетную студыю «Мара». Валя да таго ж — студэнтка-заочніца Белдзяржуніверсітэта. Як можна паявіцца усюды?

— Нялёгка прыходзіцца. Я нават ужо кінула самадзейнасць. Але хутка вярнулася. Без танцаў, без калектыву, з якім звязвае агульнасць інтарэсаў, не змагла. На рэпетыцыях ня мала поту пралешы, але выйдзеш перад глядачамі на залітую святлом сцэну — прыгожая, прыбраная, лёгкая — і нібыта сама музыка цябе нясе. Як бы ні стаміўся, на ўдзельныя аплісменты глядачоў выйдзеш танцаваць зноў.

Святаслаў Скарабагатаў, першакурснік архітэктурна-будаўнічага тэхнікума, скончыў музычную васьмігодку па класу баяна. (Акрамя яго ў сям'і з музыкай ніхто не звязаны: маці — рабочая, брат блізкі з тэхнікай). Прафесію хлопца сабе выбраў больш грунтоўную, а музыцы аддае вольны час.

Розныя прафесіі, розны ўзрост. Знаёмячыся з выстаўкай студыі выяўленчага мастацтва, я спрабавала па характару работ вызначыць род заняткаў аўтараў. Гэта амаль не ўдавалася. Работы радалі свежасцю ўспрыняцця, глыбіняй думкі, майстэрствам выканання. А ў подпісах стаяла: стаяляр, архітэктар, лабарантка, навуковы супрацоўнік, маляр, салдат... Захопленасць мастацтвам, поўная самааддача зрабілі жыццё гэтых людзей цікавым і багатым.

...Вечарэ. Больш салідным і прыгожым становіцца натоўп на Ленінскім праспекце. А ў Палацы прафсаюзаў ужо свеціцца ўсе вокны. У чытальнай зале бібліятэкі чуваць толькі шоргат старонак; а ў пакоі, дзе засядае клуб аматараў прыроды, стаіць роўны гул — нехта мяняецца насеннем кветак, другі тлумачыць суседу свае «сакрэты» прышчэпкі, трэці складае спіс жадаючых набыць нейкую навінку... З-за няшчыльна прычыненых дзвярэй рэпетыцыйных пакояў даносяць гукі фартэпіяна і класічнае «і—раз!» Аднекуль зверху спускаецца бясконца чарга людзей з інструментамі: аркестранты едуць на канцэрт. А на прыступках ля параднага ўваходу хлопцы чакаюць дзяўчат. Вось вольны вечар танцаў.

Белакалонны, ярка асветлены палац здаецца ў гэты час казачным караблём, які ўмяшчае ўсіх жадаючых плысці за марай у краіну цудоўнага.

В. СЕРГІЕУСКАЯ.

ПОМНІКІ БЕЛАРУСКАЙ АРХІТЭКТУРЫ

Ёсць на Палессі, у сучаснаму Гарыні і Прыпяці, невялікі жывапісны Давыд-Гарадок, адно са старажытнейшых населеных месцаў Беларусі. Археалагічныя даследаванні сведчаць аб існаванні тут ужо на рубяжы XI—XII стагоддзяў добра ўмацаванага пасялення. Да нашых часоў захаваліся старажытны дзядзінец — Замкавая гара, дзе былі знойдзены рэшткі драўляных умацаванняў, жыллой забудовы і замкавай царквы старажытнарускай эпохі. З XIV стагоддзя горад пачынае ўпамінацца ў гістарычных дакументах. (У 1554 годзе адзначан на карце Еўропы як гандлёвы цэнтр).

У 1551 годзе Давыд-Гарадок становіцца ўласнасцю князёў Радзівілаў, якія будуць тут драўляны замак з велічным палацам. У часы вызваленчай

барацьбы украінскага і беларускага народаў 1648—1654 гадоў у Давыд-Гарадоцкай воласці ўспыхнула народнае паўстанне пад кіраўніцтвам вайта І. Багдашэвіча.

Пасля ўз'яднання беларускіх земляў з Расіяй Давыд-Гарадок становіцца ў 1795 годзе павятовам горадам і яму прысвойваецца герб, на якім намалевана гандлёвая прыстань з варотамі і карабель з таварамі ў трох цюках.

На працягу многіх стагоддзяў Давыд-Гарадок іграў ролю не толькі эканамічнага, але і аднаго з буйных мастацкіх цэнтраў Прыпяцкага Палесся. Тут у XVIII—XIX стагоддзях працавала шмат дойлідстваў, цесляроў, «сніцараў» (рэзчыкаў па дрэву), жывапісцаў.

Захаваўся цікавы помнік народнага драўлянага

будаўніцтва — Георгіеўская царква. Яна была збудавана з брусоў і аздоблена мясцовымі майстрамі ў 1724 годзе. Пабудова складаецца з трох прамавугольных у плане зрубаў або «клеяў», размяшчаных па падоўжнай восі.

У інтэр'еры ўвагу прыцягвае багата аздоблены шмат'ярусны разны пазалочаны іканастас работы давыд-гарадоцкіх рэзчыкаў і жывапісцаў. Ён вырашан у выглядзе пышнага барочнага фасада з арачнымі праёмамі, з мудрагелістым дэкорам калонак, капітэляў і рам. Гэты выдатны помнік ярка прадастаўляе арыгінальны стыль «беларускай рэзі», які ўжо ў XVI—XVIII стагоддзях становіцца вядомым далёка за межамі нашага краю.

Ю. ЯКІМОВІЧ.

Голас Радзімы

ПАВАЖАННЫЯ ЧЫТАЧЫ!

ЦІ ПАКЛАПАЦІЛІСЯ ВЫ АБ ТЫМ, КАБ І Ў БУДУЧЫМ, 1975 ГОДЗЕ, ДА ВАС У ДОМ ПРЫХОДЗІЛА ЖАДАНАЯ ГОСЦЯ З БЕЛАРУСІ — ГАЗЕТА «ГОЛАС РАДЗІМЫ»?

ГАЗЕТА ЗНАЁМІЦЬ ЧЫТАЧОУ З ЭКАНАМІЧНЫМ, ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНЫМ І КУЛЬТУРНЫМ ЖЫЦЦЁМ БЕЛАРУСКАЙ ССР, РАСКАЗВАЕ АБ МІЖНАРОДНЫХ СУВЯЗЯХ РЭСПУБЛІКІ, АХВОТНА АДКЛІКАЕЦА НА ПРОСЬБЫ ЗЕМЛЯКОУ, АДКАЗВАЕ НА ІХ ПЫТАННІ.

НАПАМІНАЕМ, ШТО Ў КРАІНЕ, ДЗЕ ВЫ ЖЫВІЦЕ, НА «ГОЛАС РАДЗІМЫ» МОЖНА АФОРМІЦЬ ПАДПІСКУ ПРАЗ ФІРМЫ І АРГАНІЗАЦЫІ, ЯКІЯ СУПРАЦОЎНІЧАЮЦЬ З «МІЖНАРОДНАЙ КНИГАЙ». НИЖЭЙ МЫ ПРЫВОДЗІМ АДРАСЫ НЕКАТОРЫХ З ГЭТЫХ ФІРМ У ЗЛУЧАНЫХ ШТАТАХ АМЕРЫКІ, КАНАДЗЕ, ВЯЛІКАБРЫТАНІІ, АЎСТРАЛІІ, ФЕДЭРАТЫЎНАЙ РЭСПУБЛІЦЫ ГЕРМАНІІ:

АЎСТРАЛІЯ

New World Booksellers,
425 Pitt Street,
Sydney, N. S. W.

International Bookshop,
Pty. Ltd.,
2nd Floor, 17 Elizabeth
Street,
Melbourne, Victoria

Peoples Bookshop
180 Hindley Street.
Adelaide, South Australia.

ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ

Central Books Ltd.,
37 Grays Inn Road,
London W. C. 1.

Collet's Holdings Ltd.,
Denington Estate,
Wellingborough, Northants.

ЗША

Stechert-Hafner, Inc.,
31 East 10th Street,
New York 3, N. Y.
U. S. A.

Moore-Cottrell
Subscription Agencies Inc.,
North Cohocton, N. Y.
U. S. A.

Four Continent Book
Corporation
156, Fifth Avenue.
New York 10, N. Y.
U. S. A.

Eastern News
Distributors, Inc.,
155 West 15 Street,
New York, N. Y. 10011
U. S. A.

Cross World Books
periodicals
333 South Warker Drive
Chicago 6, 111,
U. S. A.

Schoenhof's Slavic
Books, Inc.,
1280 Massachusetts Avenue,
Cambridge 38, Mass.,
U. S. A.

КАНАДА

Troyka Limited
799-A College Str.,
Toronto 4, Ont.
Canada.

Co-operative Bookstore
Association.
341, West Pender street,
Vancouver 3, B. C.

Periodica, Inc.,
7045 Avenue du Parc
Montreal 15 Que.
Canada.

ФРГ

Kubon und Sagner
8 München 34
Postschliessfach 68

Presse-Vertriebs-Gesellschaft
mbH
Börsenstrasse 13—15
6 Frankfurt am Main.

Frensdprachen-Buchhandlung
Robert Möller
Postfach 828
7 Stuttgart — Bad Cannstatt.

ПАДПІСНЫ ІНДЭКС ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ» — 72884. КОШТ ПАДПІСКІ НА АДЗІН ГОД — 2 АМЕРЫКАНСКІЯ ДОЛАРЫ.

КАЛІ ВЫ ВЫРАШЫЛІ ПАДПІСАЦА НА ГАЗЕТУ «ГОЛАС РАДЗІМЫ», ПАРАЙЦЕ ВАШЫМ ЗНАЁМЫМ ЗРАБІЦЬ ТОЕ Ж САМАЕ.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 1522.